

e-ISSN: 2630-631X

Article Type

Research Article

Subject Area

Islam law

Vol: 8

Issue: 57

Year: 2022

Pp: 550-559

Arrival

26 January 2022

Published

26 March 2022

Article ID 1387

Doi Number

<http://dx.doi.org/10.31576/smrj.1387>

How to Cite This Article

Algül, A. & Tacoğlu, H.K. (2022). "Evlilikte Yaşanan Problemlerin İslam Aile Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 8(57): 550-559

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Evlilikte Yaşanan Problemlerin İslam Aile Hukuku Açısından Değerlendirilmesi

Evaluation Of The Problems Encountering In Marriage In Terms Of Islamic Family Law

Adnan ALGÜL¹ Hatice Kübra TACOĞLU² ¹ Doç.Dr. Gaziantep Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Gaziantep/Türkiye² Gaziantep Üniversitesi, SBE, Gaziantep/Türkiye

ÖZET

Toplumun en temel yapı taşı niteliğinde olan aile kurumu modern çağda her geçen gün daha fazla zarar görmekte; geri dönüşü olmayan kayıplar yaşanmaktadır. Bu durum genelde bütün toplum, özelde ise biten evliliklerin ardından kalan çocuklar için ciddi bir tehlike oluşturmaktadır. Bir toplumun ne kadar sağlıklı olduğunun o toplumda bulunan evliliklerin kalitesi ve niteliğiyle doğru orantılı olduğu bilinen bir gerçektir. Zira toplumu aileler, aileleri de bireyler oluşturur. Parçalar ne kadar sağlam olursa ortaya çıkan bütün de aynı seviyede sağlam olur. Tarihte yıkılan, yıkılmaya yüz tutan medeniyetlerin sorunları hep aynı ortak noktada buluşmaktadır. Mesele haiz olduğu öneme binaen bu çalışmanın mevzuu olmuştur. Giriş bölümünde İslam Hukuku'na göre evliliğin önemine değinilmiş, aile kavramı sosyolojik ve psikolojik açıdan ele alınmış; gelişme bölümünde evlilikte yaşanan problemlere yer verilmiştir. Sonuç bölümünde ise araştırmanın sonunda ulaşılan veriler ışığında elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Toplumun manevi refahı ve kalkınması ailenin düzelmesi, doğru forma ulaşmasıyla mümkündür. Bu sebeple mezkûr konuda yapılacak ve pratik hayata katkı sunacak her çalışma çok kıymetlidir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, İslam Aile Hukuku, Aile, Aile Hayatı.

ABSTRACT

The family institution, which is the most basic building block of society, is being damaged more and more every day in the modern era; irreversible losses are being experienced. This situation poses a serious danger to the whole society as a rule, and in particular to the children who remain after the marriages that have ended. It is a well-known fact that how healthy a society is directly proportional to the quality and nature of the marriages in that society. Because families make up society, and individuals make up families. The more solid the parts are, the more solid the resulting whole will be at the same level. The problems of civilizations that have been destroyed in history and are facing destruction always meet in the same common point. The issue has been the subject of this study based on the importance it has. In the introduction section, the concept of family with its meanings that have changed and developed since the past is introduced; In the development section, the points of departure of problems that cause conflict in the family have been identified and possible solutions have been focused on. In the conclusion section, the findings obtained in the light of the data obtained at the end of the study are included. The spiritual well-being and development of society is possible only when the family recovers, reaches the right form. For this reason, any work that will be done on the mentioned topic and contribute to practical life is very valuable.

Key words: Islamic Law, Islamic Family Law, Family, Family Life.

1. GİRİŞ

1.1. Evlilik/Aile Kurumunun Değeri

1.1.1. Aile Nedir

Sözlükte 'akraba, ev halkı (Devellioğlu, 1984), evlilik ve kan bağına dayanan, karı-koca, çocuklar ve kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu, toplum içindeki en küçük birlik, eş (Akalin, 2011) gibi anlamlara gelen aile kavramı fıkıh terminolojisinde direkt bir karşılığı bulunmamasına rağmen hukuken birbirleriyle evlenmelerine engel bulunmayan bir erkekle bir kadının sürekli hayat ortaklığı kurmak üzere nikah akdi ile bir araya gelmelerinden sonra her birine ait hak ve görevlerin oluştuğu beraberlik şeklinde tanımlanabilir (Algül, 2019).

1.1.2. İslam'da Evliliğin Önemi

Aile, toplumun temeli olduğu gibi evlilik de ailenin temelidir (Acar, 2018). Evlilik insanlık tarihi kadar köklü bir kurumdur. Zira bütün insanlar Hz. Âdem ve Hz. Havva'dan çoğalmışlardır (Nisa 4/1). İslam dininde evliliğin meşruiyeti Kur'an, sünnet ve icma ile sabittir. Nitekim bu husus Kur'an'da şöyle ifade edilmektedir; "İçinizdeki bekarları, kölelerinizden ve cariyelerinizden evliliğe müsait olanları evlendirin. Eğer yoksul iseler, Allah onları lütfu ile zenginleştirir. Allah lütfu bol olandır, bilendir." (Nur 24/32) Bir diğer ayette şöyle denilmiştir; "Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için kendi cinsinizden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi O'nun kudretinin delillerindedir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır." (Rum 30/21) Ayetle ilgili olarak Elmalı'nın şu satırlarını burada zikretmek yerinde olacaktır; "Yine O'nun ayetlerinden, ilahlığının lütuflarını gösteren delillerinden ki sizin için nefislerinizden,

yani maymun veya diğer bir hayvandan değil, kendi özlerinizden, aynı insan, beşer cinsinden eşler yaratmış kendilerine ısınasınız, meyledip yakınlık kurasınız diye. Çünkü cinsiyet koklaşmaya, farklılık ürküntüye sebep olur. İnsan eşini başka hayvandan aramak zorunda kalsaydı, ne kötü olurdu! Hem aranızda bir sevgi ve merhamet koymuş; evlenme vasıtasıyla öyle insanı bir seviş ve esirgeyiş ki, hayvanlar gibi kızışma zamanlarına mahsus değil, hatta yalnız karı-koca arasında değil, genel olarak siz insanlar arasında bir sevgi ve merhamet duygusu yapmıştır. Şüphesiz ki onda, nefislerinizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhamet bırakmakta, ayetler vardır. Sadece bir ayet değil, birçok ayetler, Allah Teala'nın tabiatları yaratıp, değiştirip, kemale erdiren kudretiyle beraber, rahmetine ve özellikle insanlar hakkındaki Rahman olan Allah'ın yardımına ve Rabhani hükümlerine de delalet eden deliller vardır. Düşünecek bir kavim için, yani bu ayet, çok düşünülecek bir ayettir. Hem sadece ferdin düşünmesi yeterli değil, bütün kavim düşünmelidir. Düşünecek bir kavim için insan yaratılışının bu ayetinde öyle hikmetler, delaletler vardır ki, insanlığın nasıl yüksek bir ahlak ve sevimli bir medeniyete hazır ve ne kadar mutlu bir hayat ve nimete aday olarak yaratıldığını ve bu hayatın bir rüknü olan kadının düşüş ve zilletten korunması için, sevgi ve esirgeme hisleriyle nasıl bir sosyal düzen takip etmek gerektiğini gösterir.” (Yazır, t.y.).

Zikredilen ayetlerden de anlaşılacağı üzere Kur'an'da evlilik teşvik edilmiş Hz. Peygamber'in ifadeleriyle de bu durum teyit edilmiştir; “Nikah benim sünnetimdir. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir.” (Buhari, Nikah 1; Müslim, Nikah 5; Nesai, Nikah 4; İbn Mace, Nikah 1.) *Ey gençler topluluğu! Sizden evlenmeye gücü yeten evlensin. Çünkü evlenmek gözü haramdan daha çok korur ve ırzı daha çok muhafaza eder. Evlenmeye gücü yetmeyen de oruç tutsun. Çünkü oruç, onun için bir kalkandır.*” (Buhari, Nikah 2, Savm,10; Müslim, Nikah 1,3.).

Hz. Peygamber'in ifade etmiş olduğu gibi evlilik haramdan korumak ve neslin devamını sağlamak gibi hem dini hem dünyevi birçok faydayı ihtiva ettiğinden dolayı nafil bir ibadetten daha faziletli sayılmıştır (Algül, İslam Hukuku I, 235). Bu sebeple İslam'da ailenin korunmasına çok önem verilmiş, neslin korunmasının gerekliliği zarurât-i hamseden sayılmıştır. İslam'ın aileye ve ailenin korunmasına verdiği bu önem İslam fıkıh literatüründe de göze çarpmaktadır. Kur'an'da aile hukuku ile ilgili onlarca ayet bulunması ve konunun hadis kaynaklarında müstakil bölümler hâlinde ayrıntılı olarak yer alması evlenme ve aile hayatına verilen önemin açık bir göstergesidir. Ayrıca İslâm hukukunda ailenin kurulması, korunması ve -istenmese de- gerektiğinde bitirilmesi mevzularının pek çok açıdan detaylı olarak incelenmesi de bu sebeplerdir (Genç, 2018).

Nikah bir yönüyle ibadet diğer yönüyle insanlar arasında yapılan bir sözleşme niteliğindedir. İslam kadın ve erkeğe bu akitle birlikte çeşitli hak ve sorumluluklar yüklemiş evliliğin mesuliyetini -aile reisliği dışında- her iki cins arasında eşit şekilde paylaşmıştır. Nitekim Kur'an'da “Erkeklerin kadınlar üzerinde hakları olduğu gibi, kadınların da erkekler üzerinde hakları vardır. Erkeklerin, kadınlar üzerindeki hakları, bir derece fazladır.” (Bakara 2/228) buyrulmuştur. Hz. Peygamber de şöyle buyurmuştur: “Hanımlarınızın sizin üzerinizde hakkı bulunduğu gibi sizin de onlar üzerinde hakkınız vardır. Sizin onlar üzerindeki hakkınız, sizden başka bir erkeğe yaygınızı (döşeginizi) çiğnetmemeleri ve sizin hoşlanmadığınız herhangi bir kimseyi izniniz olmadan evlerinize sokmamaları ve çirkin fiil ve hareketlerde bulunmamalarıdır.” (Ebu Dâvud, Sünen, t.y.)

İnsanın var oluş gayesi Allah'ı tanımak ve ona kulluk etmektir (Zâriyât 51/56). Buna bağlı olarak iki insanın Allah'ın adıyla bir araya gelmeleri de yaratılış gayeleriyle paralellik arz etmelidir. Bütün ilahi dinlerin aile konusuna müdahale ettiği bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla din ile aile arasında geçmişten bu yana devam eden doğal ve birbirini tamamlayan bir ilişki bulunmaktadır. Ailenin kurulması ve devam ettirilmesine yönelik ilkelere dinin kural koyuculuğu; dinin yaşanması ve korunması hususunda da ailenin payı göz önünde bulundurulduğunda ikisi arasında ilişkinin önemi daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Esen, 2020).

1.1.3. Psikolojik Bağlamda Evliliğin Önemi

Evliliğin insan fıtratı açısından son derece önemli ve gerekli olduğu basit düzeyde yapılan deney veya gözlemlerle bile ulaşılabilecek kadar net bir durumdur. Bu önemlilik ve gereklilik durumu hem fizyolojik hem de psikolojik alanları kapsamaktadır. Yaratılış itibarıyla farklı olan kadın ve erkek tek başına eksik ve karşı cinse muhtaç iken bir araya gelmek suretiyle farklı özellikleri ve rolleriyle birbirlerini tamamlamakta; teskin etmekte, birbirinde ihtiyacını gidermekte, birlikte bir bütün oluşturmakta, üremeyi sağlamakta, sevgi ve merhamet temelinde huzur bulmaktadır.

Evliliğe olan ihtiyaç esasen genlerimizin yönlendirmesiyle en baştan başlamaktadır. Evrimsel psikoloji içerisinde kadın ve erkeğe biçilen roller tamamlayıcı niteliktedir. Ayrıca psikososyal ihtiyaçlar da ancak evlilikle karşılanabilir (Tarhan, 2021). Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda evliliğin olmaması durumu bir istisna olarak değerlendirilmelidir. Yani bir insanın kendi kendine yetebileceği söylemleri - istisnaları olmakla beraber- çoğu zaman bir yanılsamadan ibarettir. Belki kişi ilgi alanlarını fazlaca

çeşitlendirerek beynini yeteri kadar meşgul ederse evliliğe olan ihtiyaç azalabilir; fakat bu da oldukça az rastlanan bir örnek olmakla birlikte ne kadar sağlıklı olduğu da tartışılır. Özellikle de genç yetişkinlik döneminde oluşan bu düşünceler orta yaşlara doğru yerini evlilikle alakalı daha olumlu kanaatlere bırakmaktadır.

1.1.4. Toplumsal Bağlamda Evliliğin Önemi

Aile toplumun temelini oluşturduğundan dolayı isabetli tercihler neticesinde yapılmış olan evlilikler insanlık için hayati bir öneme sahiptir (Genç, 2018). Zira bu durum toplumun her yönden sağlıklı bir forma ulaşabilmesi ve neslin devamı ile doğrudan ilişkilidir. İnsanlık, her zaman ve zeminde evliliğe ihtiyaç duymuş ve bundan sonra da ihtiyaç duymaya devam edecektir.

Tarihi süreç içerisinde de geleceğine yatırım yapmak isteyen milletlerin aileyi koruma ve güçlendirmeye yönelik çözüm yollarına başvurdukları görülmektedir. Çünkü bireylerin yaşadığı pek çok problemin temeli aile içi ilişkilere dayanmakta olup; kendi içlerinde iyi bir iletişime sahip olan aile üyelerinin ev dışındaki ortamlarda da diğer bireylere nazaran daha sağlıklı diyaloglar içerisinde oldukları ve daha az problem yaşadıkları gözlemlenmiştir.

Evliliğin korunması ve sağlıklı bir şekilde idame ettirilmesine yönelik çalışmalar ileride yaşanması muhtemel birçok problemin önüne geçebileceğinden ötürü önleyici bir nitelik taşımaktadır. Bu durum toplumlar için maddi-manevi değerlerin kaybolmadan önce korunması açısından bir avantaj konumundadır. Diğer bir ifadeyle aileyle ilgilenmek toplumdaki pek çok problemi oluşmadan çözmek anlamına geldiğinden sorun temelden giderilmiş olacaktır. Bu durum toplumu oluşturan her bireyi birinci dereceden ilgilendirdiği için herkesin üzerine düşeni yapması son derece önemli ve gereklidir. Bu konuda devlet destekli eğitimler, projeler düzenlenmeli; toplum genelinde farkındalık artırma çalışmaları yapılmalıdır.

2. EVLİLİKTE YAŞANAN PROBLEMLER

İnsanın olduğu yerde mükemmellikten söz etmek esasen çok da mümkün değildir. Bu husus bambaşka yerlerden gelmiş, farklı şekillerde yetişmiş iki insanın son derece yakın bir ilişki biçimi olan evlilikle bir araya gelmelerinden sonra daha da karışık bir hal almaktadır. Problemsiz bir hayat beklentisi aslında çok da gerçekçi olmayan bir beklentidir. Esas mesele problemleri yönetebilmek ve belki de zaman zaman fırsata çevirebilmektir. Fakat bu sanıldığı kadar kolay olmayıp ciddi bir psikolojik sağlamlığı ve öz bilinci gerektiren bir beceridir. Üstelik bu meziyetlere eşlerden yalnızca birinin sahip olması zaman zaman çözüm yollarını tıkamakta; işleri içinden çıkılmaz bir hale getirmektedir. Dolayısıyla en sağlıklı olan hiç şüphesiz çözüm üretme ve evliliği kurtarma çabasının karşılıklı olması; kadına veya erkeğe daha çok iş düşmemesidir. Özellikle Türk toplumunda ciddi bir yere sahip olan yuvayı dışı kuş yapar anlayışı bir yönüyle doğru olsa da pratik hayata uygulandığında eksik ve yetersiz olduğu net bir şekilde görülmektedir. İki kişiyle başlayan bir sürecin devam ettirilmesi mesuliyetinin yalnızca bir kişi üzerinde olması aklende de vicdanen de kabul edilebilir bir durum değildir. Nitekim bu vazife Allah tarafından erkeklere de tevdi edilmiştir (Nisa 4/19). Bu bağlamda kadın ve erkeğin birbirinden ekstra beklenti içerisinde olmadan üzerine düşeni yapması ideal olanıdır. Ancak bazen ideal olan bu şekilde çeşitli sebeplerle ulaşılamamakta ve evlilik kuruluş gayelerinden biri olan sükûnet/huzur bulma (Rum 30/21) durumundan oldukça uzaklaşabilmektedir. Bu bölümde evliliği çekilmez bir hale getiren sorunlar üzerinde durulmuş; mesele İslam Hukuku açısından değerlendirilmiştir.

2.1. Şiddet

Şiddet dilimize Arapçadan geçen bir kelime olup sözlükte “sertlik, katılık, bir gücün derecesi” gibi anlamlara gelmektedir (İbn Manzûr, t.y.). Genel olarak şiddet; bireyin bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine, yaralanmasına, sakat kalmasına neden olan bireysel ve toplu hareketlerin tamamı olarak da ifade edilebilir. Aile içi şiddet ise, bu davranış ve eylemlerin aile içinde meydana gelmesidir (Mavili Aktaş, 2012). Aile içi şiddet temelde iki kısma ayrılır; fiziksel ve psikolojik şiddet. Genel itibarıyla şiddet denilince akla ilk gelen birinci kısım olsa da psikolojik şiddetin etkileri de azımsanmayacak kadar büyüktür.

2.1.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet iletişim kazaları sonucu oluşan veya bazı evliliklerde adeta bir iletişim dili haline gelen bir unsurdur. Bu durum geçmişten günümüze toplumların kanayan bir yarası olmasına rağmen henüz tam anlamıyla çözüme kavuşturulamamıştır. Kimi zaman basit tartışmalardan boşanmaya kadar uzanan pek çok olayda fiziksel şiddetin etkisi görülür.

Her ne sebeple olursa olsun şiddet kullanmak tarih boyunca eğitimsiz ve ilkel insanların başvurduğu bir yöntem olmuştur. Şiddet toplumun bazı kesimlerince erkeklik simgesi olarak algılansa da tam aksine bir

insanlık ayıbıdır. Beyinde sorun çözme seçenekleri arasında kesinlikle şiddet yer almamalıdır; aksi takdirde bireyler her sıkıştığında bu yanlış yola başvurur (Tarhan, 2021).

İslam Dini şiddetin karşısında durmuş ve Hz. Peygamber bu konuda ümmetini ikaz etmiştir; “*Kadınların dövenleriniz iyileriniz değildir.*” (Ebû Dâvûd, Nikâh, 42; İbn Mâce, Nikâh, 51) “*Sizden biriniz karısını köle döver gibi dövmesin. Sonra aynı günün akşamında beraber yatacaklardır.* (Buhari, Nikâh, 93; Müslim, Cennet, 49; İbn Mâce, Nikâh, 51.)” Efendimiz (s.a.v.) de eşleriyle zaman zaman problemler yaşamış fakat hiçbir zaman eşlerinden birine veya herhangi bir canlıya asla şiddet uygulamamıştır (Topal, 2012). Hayatı boyunca kadınlara şiddet uygulanmasına tavır almış ve bu tavrı vahiy ile de desteklenmiştir. O’nun ahirete irtihalinden sonra durumun kadın aleyhine bozulduğunu Abdullah b. Ömer şu sözleriyle itiraf etmektedir: “Biz Resûlullah zamanında hakkımızda vahiy indirilir korkusuyla hanımlarımıza karşı söz söyleyip rahat hareket etmekten çekinirdik. Ancak Resûlullah vefat edince istediğimizi söylemeye ve rahat davranmaya başladık.” (Güner, 2007) Din tarafından nehyedilen ve bireyde zaman zaman kalıcı zararlara yol açan şiddet eylemlerinin kul hakkı kapsamına girdiği ve uhrevi karşılıklarının olabileceği unutulmamalıdır.

2.1.2. Psikolojik Şiddet

Duygusal veya sözel istismar (Mavili Aktaş, 2012) şeklinde ortaya çıkan bu şiddet türünde çoğu zaman telafisi oldukça zor olan kayıplar yaşanmaktadır. Çünkü buradaki hedef mağdurun bedeni değil benliğidir. Bu durum evlilikte genel olarak erkekler tarafından kadınlara farklı şekillerde uygulanır; yok saymak, ses yükseltmek, azarlamak, küçük düşürmek, argo kelimeler kullanmak vb. İşte bütün bunlardan dolayı psikolojik şiddetin sebep olduğu; kişide bıraktığı hasar çoğu zaman fiziksel şiddete göre çok daha fazla olmaktadır (Rosenberg, 2019).

Psikolojik şiddet mağduru olan kişiler kendilerini güvende hissetmezler. Ayrıca psikolojik şiddetin karşındaki kişiyi kontrol etmeye kadar varan (arkadaşlarını görmeye izin vermeme, dışarı çıkmasını kısıtlama, sosyal hayatını yok sayma) ileri seviyelerinin fiziksel şiddete dönüşme ihtimali çok yüksektir. Böyle bir korkuyla yaşayan birey her an öldürüleceğinden bile korkabilir (Mavili Aktaş, 2012).

Bakıldığında şiddet anlık bir eylem gibi görünür; fakat süreklilik gösterdiği için aile bireyleri şiddetin yaralayıcı, onur kırıcı ve boğucu etkilerine devamlı maruz kalırlar. Şiddetin her bir çeşidi bir diğerini beslemekte ve yenilerini üretmektedir. Bu sebeple şiddetle mücadele etmek için yetkin ve zihniyet odaklı önlemler alınmalıdır (Martı, & Düzgüner, 2020).

2.2. Hak ve Sorumlulukların İhlali

Nikah akdi hem erkek hem de kadın için belli hak ve sorumlulukların oluşmasına sebep olan bir akittir (Bk. Bakara 2/228; “Erkeklerin kadınlar üzerindeki hakları gibi, kadınların da erkekler üzerinde belli hakları vardır”). Allah Teala bu akdi misak-ı ğaliz/çok büyük sorumluluğu olan bir söz olarak niteleyerek (Nisa 4/21) nikahın bu yönüne dikkat çekmiştir. Nikah hem dini yönü olan bir ibadet hem de iki insan arasında gerçekleşen bir sözleşme olduğundan dolayı hiç şüphesiz her türlü ihlalin hem uhrevi hem de dünyevi sonuçları olacaktır. Evlilikte eşler birbirlerinin haklarını veya kendi sorumluluklarını farklı yönlerden ihlal edebilir. Bunun sebebi bazen eşlerin sorumluluk bilincine sahip olmamaları bazen de konuyla alakalı yeterli bilgiye sahip olmamaları olabilir.

2.2.1. Hak İhlali

İslam öncesi hukukta ataerkil bir yapının hâkim olması kadınların hiçbir hakkının bulunmamasına sebep olmuştur. İslam ise kadınlara belli haklar getirmek suretiyle evliliği sorgulanamaz erkek üstünlüğü karakterindeki bir kurumdan kadının ortak olduğu bir kuruma dönüştürmüştür (Khadduri, 2007). Kadın ve erkeğin evlilik içerisindeki en temel hakları fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Eşlerin bu iki konudaki beklentileri fitrat gereği farklı seviyelerde de olsa her ikisi için de aynı öneme sahip olup; ihlal edilmesi halinde çeşitli problemlere yol açabilmekte bu da evliliğin kuruluş gayelerinden uzaklaşılmasına sebep olmaktadır.

2.2.1.1. Duygusal Hak İhlali

Evlilik sadece fiziksel birliktelikten ibaret olmayıp duygusal açıdan da beslenmesi gereken çift yönlü bir ilişkidir. Çünkü evliliği meydana getiren insanoğlu ruh ve bedenden (Hicr 15/29) müteşekkil bir varlıktır. Dolayısıyla fiziksel ihtiyaçlar kadar psikolojik ihtiyaçları sağlıklı ve mutlu bir evlilik hayatı için aynı derecede öneme sahiptir. Eşlerin birbirlerinin psikolojik ihtiyaçlarını bilmeleri ve yerine getirmeleri birbirleri üzerindeki haklarından biridir. Pek çok evlilikte çeşitli sebeplerle duygusal ihtiyaçlar göz ardı edilmekte veya

önemsenmemekte; buna bağlı olarak da evlilik ruhu kaybolmakta ve bu birliktelik eşlere manevi tatmin sağlamamaktadır.

Psikolojik ihtiyaçların bir kısmı hem kadın hem erkek için söz konusu iken bir kısmı da sadece kadınlara veya sadece erkeklere hastır. Her ikisi için de ortak olan psikolojik ihtiyaçların başında hiç şüphesiz eşlerin birbirlerine iyi muamelede bulunmaları gelmektedir. İslam'da bu hususa çok önem verilmiş; Kur'an ve sünnette eşlerin birbirlerine iyi davranmaları emredilmiştir (Nisa 4/19). Hz. Peygamber birçok hadisinde bu hususa dikkat çekmiş ve şöyle ifade etmiştir; *“Sizin en hayırlınız, kadınlarınıza en hayırlı olanınızdır”* (Tirmizî, Radâ, 11) Bu durum veda haccı sırasında irad edilen hutbeye de konu olmuş ve Allah Resulü ümmetine son kez seslendiği o konuşmada bile kadınlara iyi davranılması gerektiğini öğütlemiştir; *“Ashâbım! Kadınlara iyi davranmanızı tavsiye ediyorum. Vasiyetimi tutunuz. Zira onlar sizin idarenize ve himâyenize verilmişlerdir.”* (Tirmizî, Radâ, 11).

Hz. Peygamber bir diğer hadiste kadınların eşini razı etmesi gerektiğinden bahsetmiştir; *Allah Resulüne “hangi kadın hayırlıdır?” diye sorulduğunda şöyle buyurdu: “Kocasını baktığında onu sevindiren; bir şey istediğinde onu yerine getiren, kocası evde bulunmadığı zaman hem kendini hem de onun malını koruyan kadın.”* Sonra Hz. Peygamber Nisa 4/34. ayeti okudu.” (Nesâî, Nikâh, 14; İbn Mâce, Nikâh, 5; Ebû Dâvûd, Zekât, 32).

Eşlerin birbirlerinin saygı ve sevgi haklarını gözetmeleri de hiç şüphesiz evliliğin niteliğini artıracaktır. Öncelikle insan mükerrem bir varlıktır (Bk. İsrâ 17/70; “Andolsun ki biz Âdemoğullarını üstün kıldık, onları karada ve suda taşıdık onları, tertemiz şeylerle rızıklandırdık ve onları ve yarattıklarımızın çoğundan üstün kıldık.”) ve her birey sadece insan olduğu için bile saygıyı hak eder. Kaldı ki koca bir ömrü birlikte geçirmek üzere bir araya gelmiş olan eşlerin birbirlerine çok daha fazla saygı göstermeleri beklenir.

Burada önemli olan bir diğer husus saygı- sevgi dengesinin iyi ayarlanmasıdır. Bir evlilikte saygıyı sadece erkek, sevgiyi de sadece kadın hak etmez. Her iki cins de bunları hissetmeye ihtiyaç duyar. Toplumda genel olarak bu durum eksik bilinmekte; sadece erkeğe saygı gösterilmesi gerektiği veya sevilme ihtiyacını sadece kadının hissettiği gibi yanlış algılarla hareket edilmektedir. Esasen eşi tarafından saygı görmek, sevildiğini hissetmek erkek için de kadın için de evliliğin sağlıklı yürütülmesine etki edecek derecede ciddi psikolojik ihtiyaçlardır; belki saygı ihtiyacı erkekte sevgi ihtiyacı da kadında biraz daha baskın olabilir, fakat bu da kadının saygı erkeğin sevgi ihtiyacının olmadığı anlamına gelmemektedir. İslam aile hukukunda evin reisliği vazifesi erkeğe tevdi edilmiştir (Bk. Nisa 4/34; “Erkekler, kadın üzerine idareci ve hakimdirler.”). Bu durum erkeğin saygıya daha çok ihtiyaç duymasının nedenlerinden biri olarak zikredilebilir.

Kadın için de eşi tarafından sevildiğini, önemsendiğini, değer verildiğini bilmek çok büyük bir öneme sahiptir. Kadın fitratı gereği erkeğe nazaran daha duygusal bir yapıya sahiptir. Bu nedenle de çok yoğun bir duygusal enerjisi bulunur. Kadının mutlu olduğu bir evde bütün aile bireyleri mutludur; bu durumun zıttı da aynı şekilde geçerlidir (Yabancı, 2022).

Kadınların erkeklerden en çok şikâyetle buldukları husus hiç şüphesiz ilgi eksikliğidir. Eşlerin birbirlerinden saygı ve sevgi görme ihtiyacı ne yazık ki pek çok evlilikte önemsenmez ve evlilik sadece fizyolojik ihtiyaçların giderildiği ruhsuz bir birliktelik haline gelir. Bu durumda eşler zamanla birbirleriyle olan muhabbet bağı kaybederler. Özellikle de erkeğin sevgilerini ifade etmemesi/az ifade etmesi bu konuda en çok karşılaşılan problemdir. Nitekim bu hususta Hz. Peygamber şöyle buyurmaktadır; *“Seven sevdiğine sevgisini ifade etsin”* (Ebu Davud, Edeb, 113). Evlilikte eşlerin duygusal tatmini sağlayamamaları ebeveyn rollerine de etki eder ve bu durumdan çocuklar da olumsuz şekilde etkilenir.

2.2.1.2 Fiziksel Hak İhlali

Cinselliği yeren ve evliliği yasaklayan bazı ideoloji ve dinlerin (Bk. Hadid 57/27) aksine İslam cinsel mutluluğu önemsemiş ve öğütlemiştir (Çiğdem, 2016). Sahih bir nikah akdiyle kurulmuş olan evliliğin getirdiği en temel haklardan biri eşlerin karşılıklı olarak birbirlerinin cinsel ihtiyaçlarını karşılamalarıdır. Esasen evliliğin meşruiyetindeki iki temel sebepten biri nefislerin meşru şekilde tatminidir. Cinselliğin meşru yollardan karşılanması için bütün hukuk sistemleri, aile hayatını desteklemiş; meşru olmayan yollar ise İslam hukukundaki gibi bazı cezaların verilmesine sebep olmuş ya da günümüz hukuk sistemlerindeki gibi aile bütünlüğüne zarar verdiği gerekçesiyle boşanma nedeni sayılmıştır (Bk. Türk Medeni Kanunu, madde 161; “Eşlerden biri zina ederse, diğer eş boşanma davası açabilir. Davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her halde zina eyleminin üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer. Affeden tarafın dava hakkı yoktur.”).

Eşlerin cinsel anlamdaki mutluluğu/mutsuzluğu evliliğin her alanına etki ettiğinden ötürü bu husus bilhassa önem kazanmış; Kur'an ve sünnette konuyla ilgili açık ifadelere yer verilmiştir; “Kadınlarınız sizin tarlanızdır. O halde tarlanıza dilediğiniz gibi varın” (Bakara 2/223.) Konuyla alakalı olarak Allah Resulü de bazı açıklamalarda bulunmuştur; “Sizden birinizin ailesiyle ilişkiye girmesinde dahi sadaka vardır. Bunun üzerine aştan bazı kimseler Ya Resûlullah, bizden biri cinsel arzularını tatmin eder de bu sebeple ona sevap mı verilir? dediler. Resûlullah buna şöyle cevap verdi; Sizlerden biri onu harama koymuş (zina) olsaydı, ondan günah kazanmayacak mıydı? İşte bunun gibi, onu helale koyduğunda da onun için sevap vardır” (Müslim, Zekât, 53).

“Sizden birisini, bir kadın cezbeder ve kalbine (cinsellik) gelirse, eşine gelsin ve onunla birlikte olsun (cinsel ilişkiye girsin). Zira bu durum, nefsin gelen duyguyu (cinsellik ihtiyacını) giderir.” (Müslim, Nikâh, 2.) “Kişi karısını [cinsel ilişki için] yatağına çağırıldığı zaman, kadın gelmekten kaçınır, kocası da bu sebeple ona kızgın olarak gecelerse, melekler o kadına lanet ederler.” (Müslim, Nikâh, 20/1436; Buhari, Nikah, 85/5193).

Zikredilen ayet ve hadislerden de anlaşılacağı üzere İslam'da eşlerin birbirlerinin cinsel ihtiyaçlarını gözetmelerine çok önem verilmiş; nefsin meşru yoldan tatmini teşvik edilmiştir. Burada geçen ve geçmeyen naslardan hareketle İslam'ın cinselliğe bakışı şu üç maddeyle özetlenebilir; İslam cinselliği tabii görür, ideal boyutlarda yaşanması için kurallar koyar, bu kuralların öğretim ve eğitimini farz kılarak görev haline getirir, cinselliği yüceltir ve konulan kurallar içerisinde yaşanmasını ibadete dönüştürür (Demircan, 2010).

Evlilikte eşler cinsel ihtiyaçlarını birbirleriyle gideremezlerse farklı arayışlar içine girerek aile bütünlüğüne zarar verirler. O yüzden her iki taraf da eşini bu konuda memnun etmeli ve muhtemel hatalara zemin hazırlamamalıdır.

Eşler arasındaki cinsel doyumsuzluk, evlilik hayatının diğer noktalarında da çeşitli anlaşmazlıklara sebep olabilir. Bu yüzden Evlilikte cinsel uyum oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu uyum kaybedilince çoğu zaman evlilik birliği zoraki bir şekilde devam etmekte ve zamanla çekilmez hale gelmektedir (Kasapoğlu, 2004). Bu konuda kadınların daha ihmalkâr davrandıkları gözlemlenmiştir. Çeşitli sebeplerle eşinin cinsel ihtiyacını gidermeyen kadınlar kendi elleriyle evliliklerine kötülük yaptıklarının farkında olmalıdırlar.

2.2.2. Sorumluluk İhlali

Evliliğin sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için erkek ve kadının kendileri için belirlenen sorumlulukları yerine getirmeleri gerekmektedir. Eşler arasında bir taraf için hak olan husus karşı taraf için sorumluluktur. Bu sorumlulukların ihlal edilmesi ev içerisinde sürekli devam eden bir gerginliğe ve eşler arasında çatışmaya sebep olmaktadır. Bireylere küçük yaştan itibaren kazandırılması gereken sorumluluk bilincinin oluşmaması problemi hayatın her safhasında olduğu gibi evlilikte de kendini net bir şekilde göstermektedir. Ailesinden sorumluluk sahibi olma eğitimini alamamış ve çeşitli sebeplerle bu eksikliği kendisi de giderememiş olan bireyler evlilik hayatında çok ciddi problemlerle karşılaşmaktadırlar.

2.2.2.1. Nafaka Sorumluluğunun İhlali

İslam hukukuna göre evi geçindirme, maiyeti temin etme sorumluluğu erkeğe verilmiştir (Bk. Bakara 2/233; Nisa 4/34.). Hz. Peygamber bu hususu şöyle dile getirmektedir; “Kadınların sizin üzerinizdeki hakları, giyimlerini ve yiyeceklerini iyi bir şekilde yapmanızdır” (Müslim, Hac, 194; Tirmizî, Fiten, 2). “Kocanın yediği zaman karısına yedirmesi, giydiği zaman karısına giydirmesi, karının kocası üzerindeki haklarındandır.” (Ebû Dâvûd, Nikâh, 42).

Evlilik nafakası hayatı idame ettirebilmek için gerekli olan zaruri ihtiyaçların karşılanmasından ibarettir. Bu ihtiyaçlar da İslam hukukçularının ittifakıyla gıda ve mesken olarak belirlenmiştir. Bu iki temel ihtiyacın dışından kalan şeylerin ise nafakaya dahil olup olmadığında ise ittifak bulunmamaktadır (Uyanık, 2019).

Toplumda bazı erkekler nafaka sorumluluklarını yerine getirmeyerek eşlerini ve çocuklarını zor durumda bırakmaktadırlar. Böylesi durumlarda zaman zaman aile büyükleri olaya müdahil olup sorunun üstünü kapatarak çözüm ürettikleri yanılığına kapılmaktadırlar. Evin geçiminin erkeğin ailesi tarafından karşılanması kısa vadede çözüm olsa da sorunu kökten gidermek gerekmektedir. Çünkü evlilikte sorumluluk bilinci kendisine verilen idarecilik vasfından (Nisa 4/34.) dolayı erkekte bir derece daha fazla olmalıdır.

Erkeklerin eşlerini bu konuda mağdur etmesi kadınların farklı alternatifler aramasına sebep olabilmektedir. Bu husus Hz. Peygamber zamanında da yaşanmıştır; “Ebu Süfyan'ın eşi Hind Hz. Peygamber'in yanına gelip: “Ya Resûlullah! Ebu Süfyan cimri bir adamdır. Bana ve çocuğuma yetecek olanı vermiyor.” dedi. Hz. Peygamber de: “Sana ve çocuğuna yetecek olanı maruf ölçüde al” buyurdu.” (Buhari, Nafakât, 9).

2.2.2.2. Ebeveynlik Sorumluluğunun İhlali

Bir evlilikte çocuklarının bakımı ve eğitimi anne babanın ortak sorumluluk alanlarından biridir. Nitekim Hz. Peygamber şöyle buyurarak çocukların eğitimi konusunda babanın önemli bir rolü bulunduğunu belirtmiştir; *“Hiçbir baba çocuğuna güzel terbiyeden daha üstün bir hediye veremez.”* (Tirmizî, Birr, 33).

Evlilik içerisinde eşler çocuk sahibi olduktan sonra bazı dengeler değişmekte ve roller farklılaşmaktadır. Eşlikten ebeveynliğe geçiş olarak tanımlanabilecek olan bu süreç sağlıklı bir şekilde gerçekleşmediğinde bundan hem ebeveyn hem de çocuk olumsuz yönde etkilenmektedir. Çocuğun maddi manevi bütün sorumluluklarının bir tarafa yüklenmesi makul değildir. Anne ve baba bu konuda ortak bir yol haritası çizmeli; buna göre hareket etmelidir.

Evlilikte yaşanan problem arasında ebeveynlik sorumluluğunun ihmaline kadınlara nispeten erkeklerde daha çok rastlanır. Erkek işten eve geldiğinde eşine ve çocuklarına zaman ayırmalıdır. Bütün gün evin işleri ve çocukların bakımıyla meşgul olan eşine destek olması erkeğin hem vicdani hem de hukuki sorumluluklarından biridir. Fakat pek çok erkek bu konuda gereken özeni göstermemekte; günün yorgunluğunu öne sürerek eşi ve çocuklarını ihmal etmektedir. Hatta eve geldikten sonra yemeğini yiyip, televizyon karşısında uyuyakalan baba modeline Türk toplumunda oldukça sık rastlanır. Bu durum hem çocuğun babayla olan ilişkisini hem de eşlerin birbirleriyle olan bağını zedeler. Oysa İslam anne babayla çocuk arasında sıcak bir iletişimin yaşandığı aile modelini ön görür.

2.3. Aile Büyükleri Sebebiyle Yaşanan Problemler

İslam anne ve babaya iyilik edilmesini, hürmet gösterilmesini emretmiştir (Bk. İsrâ 15/23-24). Kadim Anadolu geleneğinde de aile büyükleri her zaman için evin bereketinin sembolü olarak değerlendirilmiş ve onların dualarına çok önem verilmiştir. Bununla birlikte evliliklerde zaman zaman aile kaynaklı problemler yaşanmakta ve basit sebeplerle başlayan tartışmaların sonu boşanmaya kadar varabilmektedir. Bazen de eşler arasında yaşanan problemlere karşı aile büyüklerinin yıkıcı tutumları işleri daha da içinden çıkılmaz hale getirmektedir. Evlilikte aile büyükleri sebebiyle yaşanan problemler şu şekilde sıralanabilir.

2.3.1. Aile Büyüklerinin Evliliğe Müdahalesi

Evlilik karı-kocadan meydana gelen iki kişilik bir birlikteliktir. Dolayısıyla hayatı paylaşan bu iki kişinin kendi kararlarını bizzat kendilerinin almaları gerekir. Bir kişinin evliliğe hazır olması kişilik olarak olgunlaşmış, yetkin bir birey haline gelmiş olması demektir. Özellikle erkeklerde daha baskın olması gereken bu vasıf evlilik için aranacak ilk şartlardan biridir. Bu şart yerine gelmediğinde; birey yetkinlik kazanmadan, kendi ayaklarının üstünde duramadan evlendiğinde oldukça karmaşık tablolar yaşanmaktadır.

Bazı anne babalar çocuklarının büyümesini bizzat engellemekte; evlendikten sonra bile tıpkı çocukken olduğu gibi onları yönlendirmeye çalışmakta ve onların birey olmasına izin vermemektedir. Çocuklarının her zaman kendilerine bağımlı olmasını isterler. Bağımlılık anne babaya duyulması gereken sevgi, saygı, hizmet ve fedakarlıktan farklıdır. Böyle bir durum kişilik gelişimini ve sorumluluk alınmasını önler. Bireyin aile hayatında eşi ve çocuklarıyla sürdürdüğü ilişkide anne babasının telkin ve baskıları belirleyici olur (Ünal, 2018). Evlilik hayatı için oldukça tehlikeli olan bu tablo güvenli bağlanmanın sağlanamaması diğer bir ifadeyle bağımlılık veya anne babanın çocuklarının evlendiğini fiilen kabullenememesi gibi farklı sebeplerden kaynaklanmaktadır. Bu durum yeni kurulmakta olan çekirdek ailenin temellerini sarsmakta ve gençlerin eş olarak birbirlerine bağlanmalarını engellemekte; ortaya evlenen ama aile olamayan çift örnekleri çıkmaktadır. Böylesi bir problemle karşı karşıya olan gençlerin öncelikle yaşadıkları durumun normal ve sağlıklı olmadığını kabullenip değişimin gerekliliğini fark etmeleri beklenir.

Anne babayla ilişkiler belli sınırlar dahilinde ve mutedil bir seviyede yürütülmelidir. Olması gereken sınırların korunmaması halinde evliliğin en temel dinamiklerinden biri olan aile bütünlüğü zarar görür; bu da farklı problemlerin oluşmasına zemin hazırlar.

2.3.2. Aile Mahremiyetinin Korunmaması

Nikah akdinin oluşmasıyla birlikte yalnızca bu akdin taraflarını ilgilendiren bazı meseleler ortaya çıkmaktadır. Bu meselelerin başında eşlerin ailevi münasebetleriyle ilgili husular gelmektedir. Bu meselenin hangi sebeple olursa olsun üçüncü kişilerle paylaşılması oldukça sakıncalıdır. Bu durum Hz. Peygamber tarafında kesinlikle nehyedilmiş ve şöyle ifade edilmiştir; *“Şüphesiz ki, kıyamet gününde Allah katında mevkii en kötü olacak insanlardan biri, karısı ile haşır neşir olup da sonra onun sırrını yayanıdır.”* (Müslim, Nikâh, 123).

Bu konuda gelen diğer rivayet de şu şekildedir; Erkek ve kadınların bir arada bulunduğu bir gün Resûlullah erkeklere yönelerek şöyle dedi: “İçinizden karısıyla ilişkide bulunmak istediği zaman kapıyı üstüne kapayıp,

Allah'ın örtüsüyle örtüneniniz var mı?” Onlar da “evet” dediler. Resul-i Ekrem sözlerine devam ederek: “Sonra o kimse bu işten sonra bir meclise oturup ben bugün hanımınla şöyle şöyle, yaptım diye anlatır mı?” dedi. Onlar da sustular. Resul-i Ekrem biraz sonra da kadınlara yönelerek: “Sizin içinizde de bu gibi sırları başkalarına anlatan kimse var mı?” dedi. Onlar da sustular. Bunun üzerine bir genç kız dizlerinin biri üzerine çöktü ve sözünü iyi işitmesi ve kendisini görmesi için boynunu Resûlullah'a doğru uzatarak: “Ey Allah'ın Resülü! Bu erkekler de bunu anlatıyorlar ve kadınlar da” dedi. Resûlullah da: “Bu neye benzer bilir misiniz? Bu bir şeytanın bir şeytanla yolda karşılaşmış halk kendilerine bakarken onunla cinsi münasebette bulunmasına benzer.” (Ebû Dâvûd, Nikâh, 48-49).

Eşler arasındaki her türlü sır titizlikle muhafaza edilmeli ve hiçbir şekilde herhangi bir fitneye kapı aralanmamalıdır. Aile mahremiyeti denilince ilk akla gelen husus cinsel hayatla ilgili sırlar olsa da mesele bundan ibaret değildir; eşlerin evlilik hayatları veya bireysel hayatlarıyla alakalı olarak aralarında geçen her konuşma aile mahremiyetine dahildir. Bu konuda eşlerden biri herhangi bir niyetle eşiyile alakalı durumları bir başkasıyla paylaşmamalıdır.

2.3.3. Eşlerin Birbirlerinin Aileleriyle Geçinememesi

Türk toplumundaki en meşhur problem türlerinden biri eşlerin birbirlerinin aileleriyle anlaşamamaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum en çok da ezelden beri süre gelen gelin-kayınvalide çatışması şeklinde ortaya çıkar. Bu konuda kilit rol eşiyile annesi arasında kalan erkeğe düşmekte; ilişkilerin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için erkeğin bu iki kişi arasında adeta bir köprü vazifesi görmesi gerekmektedir.

Böylesi problemlerde çoğu zaman temel sebep anne tarafından hissedilen ama itiraf edilemeyen oğlunu başkasıyla paylaşıyor olmaktan duyulan rahatsızlık hissidir. Bazen de eşini annesiyle paylaşamayan kadın profiline de rastlanır. Eğer her iki taraf da sınırlarını biliyor ve koruyorsa bu ilişki duygusal yaralara sebep olmadan sürdürülebilir. Yahut iki kadından biri durumu idare edebiliyorsa yine çok fazla kayıp yaşanmaz. Ancak en zor olan üçüncü seçenek devreye girmiş ve her iki kadın da kıskançlık duygusunu yoğun bir şekilde hissediyorsa bu durum ciddi problemlere ve evlilik içinde huzursuzluğa sebep olur. Böyle bir noktada mümkün mertebe arada mesafe bulunmalı aile büyükleriyle çok sık şekilde bir araya gelinmemelidir. Normal şartlarda bile çok fazla iç içe olunması bir süre sonra baskı oluşturması sebebiyle (Duman, 2021) gerekli gereksiz gerginliklere sebep olurken şartların normal olmadığı böyle örneklerde görüşmeler asgari düzeyde gerçekleşmesi elzemdir.

2.4. Kişilik Bozukluklarından Kaynaklı Problemler

Evlilik hayatında sık sık yaşanan hatta günlük denilebilecek bazı problemlerin ortak sebebi kişilik bozukluğudur. Bireyler sahip oldukları olumsuz özelliklerin farkında bile olmayarak eşleriyle sürekli devam eden bir anlaşmazlık hali içinde olurlar. Bu tarz problemlere sahip olan eşler sorunun farkına varsalar belki hayatları oldukça olumlu yönde değişebilecekken; zaman zaman eşleriyle tartışmaktan başka hiçbir şeyi düşünemez hale gelirler. Evliliğin ikinci ve en zor aşaması olan kişilik ve güç çatışması (Tarhan, 2021) bu tür evliliklerde devam etmekte; eşler bu aşama kaldıkları için bağıllık aşamasına geçememekte ve buna bağlı olarak ideal evlilik modeline ulaşamamaktadır. Kişilik bozukluğundan kaynaklanan problemler seviyesine göre ilaç, terapi vb. şekillerde tedavi edilmelidir.

2.4.1. İletişimsizlik

İnsanın en temel ihtiyaçlarından biri konuşabilmek ve dinlenilmektir. Bunu başarabilen insanlar hem özel hayatlarında hem de iş hayatlarında mutluluğu ve başarıyı yakalayabilirler. Kişinin kendisi veya iletişim kurmak zorunda olduğu karşı taraf bunu başaramıyorsa işler oldukça zorlaşır. Bu durum bilhassa evlilikte çok daha kötü sonuçlara sebep olabilir. Çünkü evlilik ilişkisi hayattaki diğer ilişkilerden farklı olarak ters giden bir şeyler olması durumunda kolaylıkla bitirilemeyen çok yönlü bir ilişkidir. Eşler birbirleriyle konuşmayı beceremiyorlarsa problemlerini çözemez ve sürekli yeni bir problemin çıkmasına engel olamazlar demektir.

Üslup her türlü ilişki de olduğu gibi evlilikte de hayati bir öneme sahiptir. Çoğu zaman iletişim kurulan kişi için ne söylenildiğinden ziyade nasıl söylenildiği daha önemli olur; bağırp çağrılan, rencide edilen ve küçük düşürülen insanlar bütün bunların sebep olduğu duygusal yorgunluk ile karşılardaki insandan gelen doğrulara bile kapalı olurlar (Şahin, 2002).

Eşler arasındaki iletişimsizlik veya yanlış iletişim zamanla aralarındaki muhabbet bağlarının da zayıflamasına sebep olmaktadır. Ancak doğru bir şekilde iletişim kurmakla her çift için yeniden bir şans vardır; zira nefret ve düşmanlık gibi, sevgi ve aşk da yeniden kazanılabilir (Şahin, 2002).

2.4.2. Aşırı Bireysellik; Bencillik

Evlilik hayatı içerisinde bireysel alanların bulunması; eşlerin tek başlarıyken de vakit geçirebilmesi mutedil seviyede kaldığı müddetçe önemli ve gereklidir; çünkü her iki taraf da eş olmadan önce bireydir. Ancak bu durum mutedil seviyeyi aşar; eşlerden biri bireysel alanlarına gereğinden fazla düşkün olursa bu durum bencillığe kadar vararak evlilik bağına temelden sarsılabilir. Zira evlilik iki kişinin bir araya gelmeleriyle hayatı paylaşmaları anlamına gelir; dolayısıyla taraflardan birinin bunu ihlal etmesi esasen evliliğin doğasına aykırıdır. Bu problem ilk baş gösterdiği zamanlarda çözülmez ve önlem alınmazsa eşler aynı evde yaşayan iki yabancı haline gelir.

2.4.2.1. Eşe Yeteri Kadar Zaman Ayırmamak

Eşlerin birbirlerine zaman ayırabilmesi evlilik bağının güçlenmesi oldukça önemli bir yere sahiptir. Özellikle kadınlar buna daha çok ihtiyaç duyar; kendileriyle nitelikli zaman geçirildiğinde sevildiklerini hissederler. Erkek ve kadının birbirine zaman ayırması evlilik ilişkisi için zenginlik veya lüks değil temel bir ihtiyaçtır. Ayrıca eşlere ayrılan bu zamanın diğer işlerden kalan artık zamanlar değil güzel değerlendirilebilecek olan aktif zamanlar olması gerekir.

Bazı erkekler kadınların bu ihtiyacının farkında bile değildir veya farkında olsa da iş yoğunluğu vb. sebeplerle bu ihtiyacı karşılamamaktadır. Bazen de bu ihmalin sebebi iş yoğunluğu değil erkeğin kendi ilgi alanlarına veya dışarıdaki sosyal ortamına daha fazla zaman ayırmasıdır. Zamanının büyük çoğunluğunu iş yerinde, geri kalan kısmını da arkadaşlarıyla geçiren erkek doğal olarak eşine ayıracak vakit bulamamaktadır. Böylece evlilik duygusal paylaşımların da yapıldığı ideal modelinden uzaklaşarak sadece fizyolojik ihtiyaçların giderildiği bir birliktelik halini alır. Bu da kadının duygusal anlamda kendini yorgun hissetmesine ve uzun vadede yıkıcı bir etkinin ortaya çıkmasına sebep olur. Aynı durum kocasına zaman ayırmayan/ayıramayan kadın için de söz konusudur. Bu sebeple eşlerin iş vb. meşguliyetleri ne kadar çok olursa olsun birbirlerine yeteri kadar zaman ayırmaları sağlıklı ve huzurlu bir evlilik için önem arz etmektedir.

2.4.2.2. Empati Eksikliği

Empati; kişinin kendini karşı tarafın yerine koyarak onun duygularını anlamaya çalışması, duygudaşlık (Akalin, 2011) gibi anlamlara gelen bir kavramdır. Empati kurabilmek bir yetenektir ve tüm ilişkiler için iyileştirici bir etkiye sahiptir. Evlilik ilişkisi içerisinde eşlerin birbirlerini anlamaya çalışması, zaman zaman birbirlerinin yüklerini hafifletmek için çaba göstermeleri ilişkileri için oldukça yararlıdır. Hanefi alimlerinden Kâsâni aile içerisinde sağlıklı iletişim kurabilmek için empati duygusunun çok önemli olduğunu belirtir (Kasani, 1986). Özellikle insan bazı zamanlarda hayat şartları veya anlık gelişen çeşitli sıkıntılar sebebiyle anlaşılmaya daha çok ihtiyaç duyabilir. Kadın ve erkek böyle zamanlarda birbirlerinin ruh haline ekstra kulak vermeli ve birçok şeyde esneklik gösterebilmelidirler.

Bazı bireyler kişisel menfaatlerine çok fazla düşkün olup hiçbir koşulda bunlardan taviz vermezler. Bu durum hem kadın hem erkek için geçerlidir; dışarıda can sıkıcı bir şeyler yaşayıp eve gergin olarak dönen erkek karısı tarafından anlayışla karşılanmayı beklerken, bir başka zaman da çocukların hastalığı veya iş yerindeki sıkıntılar sebebiyle kötü bir gün geçiren kadın da kocası tarafından anlayışla karşılanmayı bekler. Zira insanın evi, eşi sükûnet bulacağı unsurlardır (Rum 30/21).

3. SONUÇ

Evlilik birlikteliği insana olumlu ve olumsuz duyguların doruk noktasını yaşatabilecek güce ve etkiye sahiptir. Doğru evlilik yapan kişiler adeta dünyadaki cennet hayatını yaşarken yanlış evlilikler de kişileri oldukça sıkıntılı noktalara götürür. Çoğu zaman evliliklerde yaşanan problemler basit müdahalelerle önlenebilecek ve evlilik doğal ortamına dönüşebilecekken yaşanan kişilik ve güç çatışmaları buna engel olur. Bu çatışmalara sebep olan husus eş kavramına yüklenen yanlış veya eksik manalardır. Kadın ve erkek eşini; kendini ispat etmesi gereken karşı bir taraf olarak görürse güç çatışmalarının sonu gelmez. Hakbuki eş demek karşı demek değildir. İki taraf arasında oluşan sevgi ve saygı temelli ilişki bağı doğru müdahaleler ve farkındalıkla bu sorunları çözmeye yetecektir.

Evlilik saadetinin korunması ve buna bağlı olarak aile kurumunun devam etmesi hem dini hem de sosyolojik yönü bulunan bir gerekliliktir. Bu konuda İslam, evlilik öncesi ve sonrasında uyulması gereken kurallar ve alınacak tedbirleri en ince ayrıntısına kadar belirlemiştir. Çağdaş hukuk sistemleri de aileyi koruma alanında çeşitli düzenlemelerde bulunmuş; bunlarla ailenin yıkılmasının önlenmesi hedeflenmiştir.

Evliliğin kurulması başta sadece iki kişiyi ilgilendirse de sürdürülmesi ve korunması o evlilikten meydana gelen çocuklar olmak üzere bütün toplumu ilgilendirmektedir. Evliliklerin boşanmayla sonuçlanması ve bu

durumun giderek yaygınlaşması bir süre sonra toplumdaki düzenin tamamen ortadan kaybolmasına yol açacaktır. Bunun önlenmesi için hukuki düzenlemelerin yanı sıra bireysel farkındalıkları artıracak çalışmalara da yer verilmeli ve toplumun bu konudaki bilinç düzeyleri yeterli seviyeye getirilmelidir. Zira evlilik insanın hem dünyevi hem de uhrevi saadetine birinci derecede etki eden önemli bir unsurdur.

KAYNAKÇA

- Acar, H. İ. (2018). *Ana Hatlarıyla İslam Aile Hukuku*, Ensar Yayınları, İstanbul.
- Akalın, Ş. H. (2011). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Algül, A. (2019). “Aile Hukuku I” (Ed. Abdullah Çolak), *İslam Hukuku I*, ss.234-270, Lisans Yayıncılık, İstanbul.
- Çiğdem, R. (2016). “İslam’ın Cinsel Hayata Yaklaşımı”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 28: 117-135.
- Demircan, A. R. (2010). “Ailede Cinsel Hayat” Tartışmalı İlmi Toplantı.
- Devellioğlu, F. (1984). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Aydın Yayınevi, Ankara.
- Duman, A. (14 Temmuz 2021). “Gelin-Kayınvalide Neyi Paylaşamaz?”. *YouTube*, <https://www.youtube.com/watch?v=glFln9lnavo>
- Ebu Dâvud, S. (t.y.). *es-Sünen*, Beytu'l-Efkârî'd-Devliyye, Riyad.
- Esen, H. (2020). “İslam Hukukunda Aile”. *İlahiyat Akademi*, 11: 19-56.
- Genç, M. (2018). “İslâm Hukukunda Ailenin Önemi ve Evlilik Hayatının Faydaları”. *Sosyal Bilimler Dergisi* 30: 272-294.
- Güner, O. (2007). “İslâm Düşüncesinde Kadına Yönelik Şiddet Söylemine Bir Bakış”. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23: 51-63.
- İbn Manzûr, (ty.). *Lisânu'l-Arab*, Beyrut.
- Kasani, A. (1986) *Bedâi' u 's-Sanâi' fi tertibi 'ş-Şerâi'*, Beyrut.
- Kasapoğlu, A. (2004). “Kur'an'da Evlilik Terapisi; Günümüz Psikolojisinin Verileri ve Uygulamalarıyla Bir Mukayese”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 4(3): 37-74.
- Khaddurî, M. (2007). “İslam Hukukunda Evlilik: Modernist Bakış Açısı”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 9: 171-176
- Köse, S. (2015). *Genetiğiyle Oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu*, Mehîr Vakfı Yayınları, Konya.
- Martı, H & Düzgüner, S. (2020). “Aile İçi Şiddetin Önleyicisi Olarak İslam’ın Merhamet Temelli Aile Modeli”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22(42): 457 – 482.
- Mavili Aktaş, A. (2012). “Aile İçi Şiddet Hakkında Bilinmesi Gereken Temel Meseleler”. *Din ve Hayat TDV İstanbul Müftülüğü Dergisi* 15: 50-53.
- Rosenberg, Marshall B. (2019). *Şiddetsiz İletişim Bir Yaşam Dili* Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Şahin, A. (2002). *Bilinmeyen X=İletişim*, Yımtaş Yayınevi, Osmaniye.
- Tarhan, N. (2021). *Kadın Psikolojisi*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Topal, Ş. & Küçük, Y. E. (2012). “Aile İçi Şiddet ve İslam Hukukundaki Önleyici Tedbirler”. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1: 11-41.
- Uyanık, Z. (2019). “İslâm Aile Hukukunda Evlilik ve Boşanma Nafakası Bağlamında Süresiz Nafaka Yasası”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 47: 57-87.
- Ünal, İ. H. (2008). “Aile Sorumluluğu”. *Diyanet Aylık Dergisi* 206: 233-236.
- Yabancı, S. (2022). “Kadını Evlilikte Mutlu Etmenin 2 Yolu”. *YouTube*, 1 Ocak <https://www.youtube.com/watch?v=ZWx58YiA0io>
- Yazır, E. M. H. (ty.). *Hak Dini Kur'an Dili*. Zehraveyn Yayınevi, İstanbul.